

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- talousvaliokunta TaVL 21/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Seija Rantakallio, ympäristöministeriö
- asiantuntija Pinja Laitinen, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Kari Hämäläinen, oikeusministeriö
- teollisuusneuvos Jyrki Alkio, työ- ja elinkeinoministeriö
- oikeusneuvos Mika Seppälä, korkein hallinto-oikeus
- ylituomari Riikka Mäki, Vaasan hallinto-oikeus
- johtaja Teemu Lehtikainen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- ylijohtaja Tommi Muilu, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- johtaja Kirsä Levä, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- johtava juristi Marko Nurmikolu, Suomen Kuntaliitto
- johtava asiantuntija Minna Ojanperä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtava asiantuntija Heidi Lettojärvi, Energiateollisuus ry
- ympäristöasiantuntija Helena Sivula, Metsäteollisuus ry
- ympäristöpäällikkö Antti Heikkinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- puheenjohtaja Marja Nuottajärvi, YVA ry – Ympäristövaikutusten arviointiyhdistys

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

- saamelaiskäräjät
- Metsähallitus
- Suomen ympäristökeskus
- Etelä-Savon maakuntaliitto
- Suomen Luontopaneeli
- Steady Energy Oy
- Akava ry
- Kaivosteollisuus ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Tekniikan Akateemiset TEK
- Teknologiateollisuus ry
- WWF Suomi

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä muutettaviksi ympäristönsuojelulakia, vesilakia, luonnonsuojelulakia, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, maa-aineslakia, rakentamislakia, kaivoslakia, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia, hallinto-oikeuslakia, tuomioistuinlakia ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettua lakia. Samalla eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu laki sekä ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annettu laki kumottaisiin.

Esityksen tarkoituksena on toteuttaa yhden luukun periaatetta ympäristöasioiden käsittelyssä uudessa Lupa- ja valvontavirastossa ja edistää lupa-asioiden käsittelyn yhdenmukaisuutta ja sujuvuutta.

Uuteen lakiin sisällytettäisiin kumottavaksi esitettyihin lakeihin sisältyviä säännöksiä eräiden lupamenettelyiden yhteensovittamisesta ja lupa-asioiden käsittelystä.

Uuteen lakiin sisällytettäisiin myös säännökset, jotka mahdollistavat Lupa- ja valvontavirastossa luonnonsuojelulain mukaisen laji- tai luontotyyppisuojelesta poikkeamista koskevan hakemuksen käsittelyn yhdessä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisen lupahakemuksen kanssa. Nykyistä ympäristölupien ja vesilain mukaisten lupien käsittelyn vihreän siirtymän etusijaa jatkettaisiin vuoden 2030 loppuun saakka ja lakiin lisättäisiin myös eräiden EU-asetusten mukaisia strategisia hankkeita koskeva uusi etusijasäännös. Säännökset koskisivat myös lupien yhteiskäsittelyä. Etusijan saaneita hankkeita koskisivat myös säännökset muutoksenhaun kiireellisyydestä, joiden voimassaoloaika jatkettaisiin vuoden 2032 loppuun saakka.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin tehtäisiin eräitä muita muutoksia ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisalan sekä sen sisällön osalta. Luonnonsuo-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

jelulakiin tehtäisiin muutoksia Natura 2000 -alueiden vaikutusten arviointia koskevien säännösten osalta.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön eräitä EU-säädösten lupamenettelyä koskevia säännöksiä erityisesti menettelyjä koordinoivan viranomaisen nimeämiseksi. Kansallisesti nimettävänä yhteyspisteviranomaisena toimisi uusi Lupa- ja valvontavirasto.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 samaan aikaan kuin valtion aluehallinnon uudistusta koskeva lainsäädäntö.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Tausta

Hallituksen esitys liittyy kiinteästi vireillä olevaan aluehallintouudistukseen (HE 13/2025 vp—YmVL 4/2025 vp), jossa ehdotetaan perustettavaksi uusi Lupa- ja valvontavirasto, jolle ehdotetaan annettavaksi tehtäviä myös tällä hallituksen esityksellä. Esityksellä on myös läheinen yhteys hallituksen esitykseen laeiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä (HE 42/2025 vp—YmVM 9/2025 vp). Aluehallintouudistuksessa perustetaan uusi valtion Lupa- ja valvontavirasto sekä alueelliset elinvoimakeskukset. Lupa- ja valvontavirastolle keskitetään pääosa lakkautettavaksi ehdotettavien aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten ympäristötehtävistä. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muutettuna kiinnittäen huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitetta yhden luukun mallia edistävien lakien säätämisestä. Ympäristöasioiden käsittely uudessa Lupa- ja valvontavirastossa edistää yhden luukun mallin toteutumista, lupa-asioiden käsittelyn yhdenmukaisuutta ja sujuvuutta. Yhden luukun palvelujen toteutuessa keskeiset ympäristöön liittyvät lupamenettelyt, kuten ympäristönsuojelulain, vesilain, luonnonsuojelulain ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tehtävät hoidetaan yhdessä viranomaisessa ja näihin liittyviä lupia haetaan sähköisen asianhallintajärjestelmän kautta yhdestä paikasta. Perustettava Lupa- ja valvontavirasto pyrkii edistämään menettelyiden sujuvuutta ja huolehtii lupamenettelyyn liittyvien tarvittavien selvitysten koostamista.

Valiokunta on johdonmukaisesti tukenut lainsäädännön kehittämistä yhden luukun mallin suuntaan korostaen, että keskittämällä toiminta yhteen valtakunnalliseen ympäristöviranomaiseen olisi mahdollista saavuttaa toiminnallisia ja menettelyllisiä etuja ja pitäen keskeisenä vaatimuksena sitä, että hallinnon sujuvoittamistoimet eivät saa vaarantaa ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja että kansalaisten osallistumisoikeus ympäristöään koskevaan päätöksentekoon turvataan. Valiokunta pitää hallituksen esitystä hyvin kannatettavana ja valiokunnan pitkäaikaisten linjausten mukaisena. Myös talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä kannatettavana korostaen yhden luukun palvelujen merkitystä yritysten kilpailukyvyn kannalta ja sitä, että hankkeessa on kyse kokonaisuudesta: hankkeen toteutumisen kannalta keskeisiä ovat asiaa koskeva toimeenpanohanke,

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

jossa yhden luukun palvelumalli viedään ympäristötoimialan toimintamalleihin, ja digitaalisten ratkaisujen käyttöönotto.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa (1. lakiehdotus). Ehdotettu laki korvaa nykyisen ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain (898/2009), joka on tarkoitus kumota aluehallintouudistuksessa. Vastaavat säännökset kumotusta laista ehdotetaan otettavaksi uuteen lakiin tarkistettuna liittyen asioiden käsittelyn asiantuntemukseen, eräiden lupahakemusten etusijaan ja ratkaisukokoonpanoihin. Näiden lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi Lupa- ja valvontaviraston toimintaa uutena viranomaisena osaltaan ohjaavia säännöksiä ennakkollisesta ohjaamisesta ja viranomaisten yhteistyöstä, sähköisestä asioinnista, käsittelyaikojen arvioinnista, eräiden ympäristöllisten lupien yhteiskäsittelystä ja eräiden lupa-asioiden yhteensovittamisesta, vihreän siirtymän etusijasta sekä EU-säädösten mukaisesta yhteyspisteviranomaisesta.

Valtion ympäristöllisten lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamisella Lupa- ja valvontavirastoon luodaan edellytykset tehtävien nykyistä asiakaslähtöisemmälle, sujuvammalle, kustannustehokkaammalle ja yhdenmukaisemmalle toimeenpanolle. Valtakunnallisen viraston malli mahdollistaa myös resurssien joustavamman kohdentamisen sekä erikoistumisen nykyistä laajemmin kulloinkin tarvittaviin asiantuntijuusaiheisiin. Ympäristötehtävissä valtakunnallinen viranomainen on omiaan takaamaan lupatehtävien asianmukaisen hoitamisen ja ympäristön tilan heikentymättömyyden.

Hallituksen esityksen yksi keskeinen lähtökohta on painottaa ennakkollista ohjausta, jolla arvioidaan olevan huomattavaa merkitystä esimerkiksi etusijamenettelyn sujuvuuden, yhteiskäsittelyn vahvistamisen, yhteensovittamisen tarpeen tai YVA-menettelyn tiivistämisen toteuttamiseksi käytännössä. Ympäristöasioiden käsittelylakiin ehdotetaan sisällytettäväksi myös Lupa- ja valvontaviraston ennakkollista ohjausta ja yhteistyötä sekä tähän liittyvää asiantuntemusta koskevat säännösehdoitukset. Ennakollista ohjausta ja yhteistyötä koskevan säännöksen tarkoituksena on korostaa tarvetta ympäristöasioiden valmisteluun ja käsittelyyn liittyvien keskeisten kysymysten alkuvaiheen tunnistamiseen ja ohjaamiseen, jotta erilaisten hankkeiden, toimenpiteiden ja suunnitelmien edellyttämät arvioinnit, selvitykset ja muut tarpeelliset tiedot tulevat käsiteltyksi yhdenmukaisesti, joustavasti ja sujuvasti. Myös talousvaliokunta korostaa lausunnossaan, että ennakkollisen ohjauksen ja yhteistyön käytännön toimivuus on ratkaisevan tärkeää uudistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Valiokunta korostaa, että kun perustetaan yhtenäinen valtakunnallinen virasto, on samalla tärkeää varmistaa, että paikallisten olosuhteiden tuntemukseen ja alueellisiin erityispiirteisiin kiinnitetään riittävästi huomiota. Hallituksen esityksessä alueellisuuteen liittyvät näkökulmat on huomioitu esimerkiksi asioiden käsittelyn edellyttämää asiantuntemusta (1. lakiehdotuksen 4 §) sekä ratkaisukokoonpanoa (1. lakiehdotuksen 13 §) koskevilla säännöksillä. Esimerkiksi asian laadun edellyttämää asiantuntemusta arvioitaessa ja sovellettaessa tulee tarpeen mukaan kiinnittää huomiota myös hankkeen tai toiminnan sijaintiin. Vastaavasti ennakkollisessa ohjauksessa on tarpeen ottaa huomioon esimerkiksi alueelliset erityispiirteet, kuten hankkeen tai toiminnan sijoittuminen erityistä osaamista tai erityisiä selvityksiä vaativalle alueelle. Valiokunta korostaa, että vaikka uusi Lupa- ja valvontavirasto on valtakunnallinen ja edistää yhtenäistä käsittelyä, se on samalla monipaikkainen ja ottaa alueelliset erityispiirteet myös huomioon.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Hallinnollisiin menettelyihin kohdistuva uudistus

Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset koskevat pääasiassa ympäristöasioiden käsittelyn ja lupamenettelyjen yhdenmukaisuuteen ja sujuvuuteen liittyviä säännöksiä. Ehdotuksilla pyritään parantamaan ympäristöllisten asioiden valmistelua ja käsittelyä vahvistamalla sekä viranomaisen ennakkollista ohjausta ja yhteistyötä että päätöksenteon laaja-alaista asiantuntemusta. Muutokset koskevat menettelysäännöksiä eikä aineelliseen ympäristöä ja luonnonsuojelua koskevaan sääntelyyn ehdoteta muutoksia. Uudistuksen yhteydessä on myös linjattu, ettei viranomaisten toimivaltaan tehdä muutoin kuin uudistuksesta itsestään johtuvat pakolliset muutokset. Ehdotuksilla ei muuteta valtion ja kuntien välistä tehtävänjakoa ympäristöasioissa.

Valiokunta korostaa, että ympäristön hyvän tilan turvaamista koskevat säännökset säilyvät ennallaan, vaikka lupaprosessin nopeuttamisella ja sujuvoittamisella pyritään puhtaan siirtymän hankkeiden joutuisaan käsittelyyn hanketoimijoiden edun näkökulmasta. Uudistuksen toimeenpano ratkaisee käytännössä pitkälti sen, kuinka hyvin tavoitteessa lupamenettelyjen sujuvoittamiseksi tosiasiaa onnistutaan. Puhtaan siirtymän investointien houkuttelemiseksi luvituksen sujuvalla käsittelyllä on välillisesti myös laajempi vaikutus ympäristön tilaan ja vähähiilistymiskehityksen nopeuteen. Ympäristövaikutusten näkökulmasta Lupa- ja valvontaviraston perustamisen arvioidaan parantavan lupamenettelyiden selkeyttä, vahvistavan asiantuntemusta ja ympäristöön liittyvien tietojen ja selvitysten yhdenmukaisempaa käsittelyä, mikä välillisesti edistää myös ympäristövaikutusten parempaa arviointia ja voi osaltaan turvata ympäristönsuojelun tasoa.

Määräajat

Yksi keino edistää luvituksen sujuvuutta on säätää määräajoista, joiden kuluessa viranomaisen on käsiteltävä lupahakemus. Kaikille hankkeille ei ole tarkoituksenmukaista asettaa yhteistä määräaikaa niiden kokoon ja toiminnan luonteeseen liittyvästä huomattavasta vaihtelusta johtuen. EU-lainsäädäntöön on viime vuosina otettu määräaikoja koskevaa sääntelyä, joka osittain on asetuksiin perustuvaa, suoraan sovellettavaa sääntelyä, jossa ei ole kansallista liikkumavaraa. Tämä on muuttanut lainsäädäntöperinnettämme, jossa ei ole aikaisemmin ollut tapana säätää määräajoista hallintolakiin sisältyvän viivytyksettömän käsittelyn ohella.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan käsittelyaikojen osalta tarkoituksenmukaiseksi katsottua kokonaisuutta, joka sisältää useampia, sitovuudeltaan eriasteisia säännöksiä. Kaikkien lupa-asioiden osalta pakolliseksi tulee käsittelyajan arviointi ja sen päivittäminen, mikäli aikataulu merkittävästi muuttuu. Erillinen 12 kk:n määräaika koskee vihreän siirtymän etusijahankkeita. Kolmantena kokonaisuutena ovat EU-sääntelystä suoraan velvoittavat, ja hankekohtaisesti määrittyvät määräajat.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 7 §:n 4 momentin mukaan vihreän siirtymän etusijaa koskevan lupahakemuksen käsittelyaika on 12 kk. Voimassa olevassa laissa määräaika sisältyy esityksen perusteluihin, mutta nyt tämä ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla. Käytäntö on osoittanut, että 12 kuukauden käsittelyaika on realistinen, ja lupakäsittely voi sujua myös tätä joutuisammin. Valiokunta ehdottaa pykälään teknistä täsmennystä siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Luonnonsuojelulain 35 §:ssä (6. lakiehdotus) ehdotetaan Natura-arviointien osalta viranomaisen lausunnon määräajan lyhentämistä 6 kuukaudesta 3 kuukauteen. Hallituksen esityksen tavoitteena olevan menettelyiden sujuvuuden edistämisen näkökulmasta lausuntoaajan lyhentäminen kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen on perustelu ja hakijan kannalta selkeä. Lupa- ja valvontaviraston asiantuntemuksen ja osaamisen valtakunnallinen hyödyntäminen sekä sisäisten toimintatapojen tehostuminen mahdollistavat sujuvamman lausuntoprosessin. Määräajan lyhentäminen ei heikennä lausuntojen laatua, koska koko viraston osaaminen on hyödynnettävissä asiallisesti ja alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Selkeä lausunnon antamisen määräaika palvelee kaikkia osapuolia.

Määräajan lyhentäminen on perusteltua myös siksi, että lausuntojen määrä vähenee nykyisestä aluehallintouudistuksen myötä. Tilanteissa, joissa Lupa- ja valvontavirasto itse on momentissa tarkoitettu luvan myöntävä tai suunnitelman hyväksyvä viranomainen, Lupa- ja valvontaviraston sisäistä lausuntomenettelyä ei enää ole. Tämä on tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Valiokunta korostaa, että tästä huolimatta olennaisten näkökohtien huomioimisen tulee hallituksen esityksen mukaisesti perustua viraston sisällä lähtökohtaisesti kirjalliseen muotoon. Tällä varmistetaan lupa- ja muiden asioiden laissa säädettyjen edellytysten täyttyminen ja se, että esimerkiksi Natura 2000 -arvioinnin asianmukaisuutta ja siihen mahdollisesti liittyviä puutteita koskevat näkökohdat sisällytetään täysimääräisesti päätöksentekoon ja tämä on jälkikäteenkin todennettavissa, myös muutoksenhaussa.

Vihreän siirtymän hankkeiden etusija

Ympäristöasioiden käsittelylaissa säädettävän eräiden vihreän siirtymän hankkeiden määräaikaisen etusijan (7 §) Lupa- ja valvontavirastossa ehdotetaan olevan voimassa nykyisen vuoden 2026 sijasta vuoden 2030 loppuun saakka. Etusijamenettelylle ehdotetaan säädettäväksi 12 kuukauden enimmäismääräaika. Etusijaa sovelletaan 7 §:n mukaan ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten sekä niiden yhteydessä lain 9 §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä ratkaistaviin lupa-asioihin, joissa otetaan huomioon ei merkittävää haittaa -periaate. Etusija koskee 7 §:n 1 momentin perusteella voimassa olevaa lakia vastaavasti seuraavia laitoksia tai toimintoja: uusiutuvaa energiaa edistävät hankkeet, polttoaineiden tai fossiilisten raaka-aineiden käyttöä korvaavat teollisuuden sähköistämishankkeet, vedyn valmistus ja hyödyntäminen, hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi, sekä akkumateriaalien valmistus, uudelleenkäyttö ja kierrätys sekä akkutehtaat.

Voimassa oleva vihreän siirtymän etusijamenettely ehdotetaan laajennettavaksi edellä mainittujen lisäksi koskemaan myös palvelinkeskuksia eli datakeskuksia, joiden tuottamasta hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään. Palvelinkeskuksen toiminnassa syntyvää merkittävää lämpö määrää on mahdollista hyödyntää esimerkiksi kaukolämpönä ja samalla korvata fossiilista tai muuta polttoon perustuvaa kaukolämmöntuotantoa. Datakeskuksen lisäämisen perusteena on se, että hukkalämmön avulla on mahdollisuus edistää kaukolämmön päästöttömyyttä sekä sitä kautta kuntien ilmastotavoitteiden toteutumista. Nykyiseen sääntelyyn nähden lisäyksenä olisi, että etusijaa voisi hakea myös sellainen luvanhakija, joka hakee lupaa ydinvoimalaitokselle. Valiokunta pitää näitä laajennuksia kannatettavina. Etusijaa koskevan sääntelyn laajentaminen palvelinkeskuksiin ja ydinvoimalaitoksiin on perusteltua ottaen huomioon tavoitteet vihreän ja puhtaan siirtymän edistämiseksi ja voimassa olevasta etusijasta tähän saakka saadut kokemukset.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Samalla ehdotetaan pidennettäväksi myös etusijamenettelyssä annetuista päätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyn kiireellisyyttä hallintotuomioistumissa koskevien väliaikaisten säännösten voimassaoloaikaa vuoden 2032 loppuun saakka. Valitusasioiden kiireellinen käsittely koskee jatkossa myös EU-asetusten mukaisten strategisten hankkeiden etusijamenettelyssä käsiteltyjä asioita. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan määräaikaisen etusijamenettelyn jatkaminen ei aiheuta sanottavia vaikutuksia hallintolainkäytössä. Hankkeita on toistaiseksi ollut hallintotuomioistumissa verrattain vähän ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa vain joitakin viimeisen kolmen vuoden aikana.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EU:n lainsäädäntöön perustuen useille vihreän siirtymän hankkeille on turvattu lupakäsittelyissä ja muutoksenhakuvaiheessa etusija. Viitaten aikaisempaan mietintöönsä (YmVM 3/2025 vp—HE 211/2024 vp) valiokunta muistuttaa tarpeesta arvioida jatkuvasti viranomaisten resursseja suhteessa lupahakemusten määrään, jotta voimavarat riittävät todellisen etusijan saamiseen ja toisaalta siihen, että muiden hankkeiden lupakäsittely ei tästä johtuen kohtuuttomasti viivästy. Toistaiseksi tilanne on ollut hyvä, mutta resurssitarvetta vuodesta 2026 eteenpäin on vaikea arvioida.

Yhteiskäsittelyn laajentaminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan eräiden ympäristöllisten lupien yhteiskäsittelyn laajentamista (1. lakiehdotuksen 9 ja 10 §). Yhteiskäsittelyn laajentaminen on yksi esityksen keskeisistä ehdotuksista, ja perustuu myös hallitusohjelmaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että samaa hanketta tai toimintaa koskevien ympäristönsuojelulain, vesilain ja luonnonsuojelulain mukaisten poikkeusten Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvat lupahakemukset käsitellään yhdessä viranomaisessa, yhdellä päätöksellä ja tähän liittyy yksi muutoksenhaku. Yhteiskäsittelyn laajentaminen edellyttää samalla muutoksenhakuun liittyvän sääntelyn tarkentamista erityisesti siltä osin, kuin kyse on luonnonsuojelulain mukaisesta poikkeushakemuksesta osana yhteiskäsittelyä. Yhteiskäsittelyssä noudatettavasta menettelystä ja valitusoikeudesta ehdotetaan säädettäväksi ympäristöasioiden käsittelylaissa (1. lakiehdotuksen 11 §). Säännös on tarpeen, jotta valitusoikeuden määräytymisen peruste on yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden osalta selkeä.

Yhteiskäsittelyn laajentamisen vaikutukset liittyvät lähinnä luonnonsuojelulain mukaisiin poikkeuksiin, koska ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien yhteiskäsittely on jo vakiintunut toimintatapa, eikä sääntelyyn ehdoteta tältä osin merkittäviä muutoksia. On kuitenkin huomattava, että myös ympäristönsuojelulain ja vesilain osalta yhteiskäsittelyn soveltamisala laajenee hieman nykyisestä kattaen lähtökohtaisesti vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan ohella myös muut mahdolliset ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset samaan toimintaan tai hankkeeseen liittyvät hakemukset, ellei yhteiskäsittelyä ole pidettävä tarpeettomana. Valiokunta pitää ehdotusta kannatettavana, vaikka arvioiden mukaan laajentamisen ei kuitenkaan arvioida tuovan merkittävää muutosta nykytilaan. Yhteiskäsittelyn lähtökohtia on mahdollista arvioida esimerkiksi 1. lakiehdotuksen 3 §:n tarkoittaman ennakollisen ohjauksen ja yhteistyön yhteydessä jo ennen hakemusten vireillepanoa. Joissakin tilanteissa eri lakien mukaisten lupahakemusten samanaikainen yhteiskäsittely ei välttämättä ole tarpeen tai perusteltua, mutta lupamenettelyn ennakoitavuuden ja sujuvuuden näkökulmasta tämä on hyvä tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Vaikka tarkoituksena on, että samaa toimintoa tai hanketta koskevat lupaha-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

kemukset käsitellään ja ratkaistaan lähtökohtaisesti yhdessä, menettelyn tarkoituksenmukaisuus ja riittävä joustavuus on tarpeen turvata.

Yhteiskäsittelymahdollisuuden laajenemisesta voimassa olevaan tilanteeseen verrattuna ei arvioida aiheutuvan lähtökohtaisesti haasteita sellaisessa tilanteessa, jossa lupaviranomainen on Lupa- ja valvontaviranomainen. Laajempi soveltamisala voi päinvastoin parantaa hankkeiden ympäristövaikutusten hahmottamista. Toisaalta on huomattava, että yhteiskäsittelyssä yhdellä päätöksellä vain ratkaistaan kaksi eri lupaa. Tältä osin on tunnistettava, että jos luvat kattavat hyvin laajoja hankekokonaisuuksia, voi sivuasian lupapäätöksen kumoutuminen muutoksenhaussa johtaa laajan toisen lupa-asian kumoamiseen. Esitetyn säännöksen mukaan yhteiskäsittelyä ei kuitenkaan noudateta, jos sitä on pidettävä erityisestä syystä tarpeettomana. Valiokunta katsoo, että yhteiskäsittelyn laajentamisen tavoite on kuitenkin sujuvoittamisen kannalta tärkeä. Soveltamisalan laajentamisen on katsottu olevan perustelua yhden luukun mallin ja sitä edistävän yhden päätöksen toteuttamiseksi, vaikka joissakin tilanteissa tästä saattaa aiheutua tulkinnallisesti osin epäselviä tilanteita. Jos käytännössä tältä osin ilmenee epäselvyyttä, sääntelyä tai ohjeistusta tulee tarkentaa.

Asiantuntijakuulemisissa on nostettu esiin mahdollinen tulkinta, että ympäristönsuojelulain ja vesilain samaa toimintaa tai hanketta koskevat lupahakemukset ja kunnan toimivaltaan kuuluva samaa toimintaa tai hanketta koskeva lupahakemus voitaisiin katsoa siirtyvän 9 §:n yhteiskäsittelyä koskevan sääntelyn myötä kunnasta Lupa- ja valvontavirastossa käsiteltäväksi. Säädettyvän lain lähtökohtana on kuitenkin ollut, että lupien toimivaltaisiin viranomaisiin ei esitetä muutoksia. Lain 9 §:n 3 momentin sääntelyllä on tarkoitettu mahdollistettavan yhteiskäsittely sellaisissa maa-aineshankkeissa, jotka edellyttävät valtion lupaviranomaisen toimivaltaa ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti. Tältä osin ei siis esitetä muutosta oikeustilaan. Valiokunta katsoo, että lain soveltamiskäytäntöä on tarpeen seurata myös tältä osin ja tarvittaessa myöhemmin täsmentää sääntelyä. Valiokunta ehdottaa myös teknistä tarkistusta 9 §:ään siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan samalla voimassa olevan yhteensovittamislain kumoamista. Ympäristöllisiä lupamenettelyitä koskevan sääntelyn ja yhden luukun mallin toteuttamisen edistämisen keskeinen tunnistettu kehityskohde on yhteensovittamislaki, jota on voimaantulonsa jälkeen sovellettu vain yhteen lupaan.

YVA-menettelyn toimeenpanon kehittäminen

Hallituksen esityksen valmistelun kuluessa on selvinnyt, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn eli YVA-menettelyn muodostama hallinnollinen taakka on käytännössä paisunut hallitsemattoman suureksi. Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin erityisesti YVA-ohjelmien ja -selostusten laajuuden kasvaminen ja YVA-menettelyssä vaadittavien tietojen tarkkuuden lisääntyminen viimeisen kymmenen vuoden aikana, etenkin viime vuosina. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmien ja -selostusten laajuus on kasvanut ja YVA-menettelyssä vaadittavien tietojen tarkkuustaso on lisääntynyt siinä määrin, että vaaditut selvitykset eivät enää ole olleet oikeassa suhteessa YVA-lain edellyttämiin merkittäviin ympäristövaikutuksiin nähden.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että jo voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa, ja vuoden 2017 YVA-lain uudistuksessa tehty muutos suorastaan edellyttää arvioinnin kohdentamista merkittäviin ympäristövaikutuksiin, mutta muutos ei käytännössä ole vaikuttanut tarkoitetulla tavalla YVA-selostusten sisältöä rajaavasti. Hallituksen esityksessä YVA-ohjelmien ja -selostusten sisältöjen laajentumisen ja YVAssa edellytettäviltä selvityksiltä vaaditun liiallisen tarkkuustason korjaamiseksi esitetään muutoksia YVA-ohjelman sisältövaatimuksiin, joista säädetään YVA-asetuksessa. YVA-menettelyä kehitetään myös osana Yhden luokun palvelujen hankkeen toimeenpanohanketta. Hankkeen tavoitteena on YVA-menettelyn sisällöllinen kehittäminen ja sujuvoittaminen sekä YVA-tehtäviin liittyvien toimintatapojen kehittäminen Lupa- ja valvontavirastossa. Lähtökohtana kehittämistyössä ovat YVA-menettelyn nykyistä parempi kohdentaminen todennäköisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin, ennen kaikkea YVA-ohjelmavaiheen kehittäminen sekä YVA-menettelyn ohjauksen kehittäminen ja valtakunnallinen yhtenäisyys. Hankkeessa uudistetaan yhteysviranomaisen tukiaineisto ja laaditaan uusi YVA-opas hankkeesta vastaaville, ympäristövaikutusten arviointia laativille konsulteille ja YVA-menettelyyn osallistuvilla tahoilla. Aineistojen laatimisessa kuullaan myös sidosryhmiä.

Talousvaliokunta toteaa lausunnossaan, että hallituksen esitys ei kuitenkaan sisällä selkeitä ratkaisuja YVA-menettelyn asiallisen sisällön rajaamiseksi, vaan vaadittavien selvitysten tarkkuustason rajaamisessa tukeudutaan hallinnolliseen ohjaukseen uuden Lupa- ja valvontaviraston toimeenpanon myötä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä arvioida kattavasti menettelyjen yhteensovittamista ja kehittämistarpeita myös jatkossa. Ympäristövaliokunta pitää talousvaliokunnan tavoin YVA-menettelyn kehittämistä hyvin tärkeänä, sillä YVA-menettelyn hallitsematon paisuminen ei ole kenenkään etu, ei toiminnanharjoittajien sen enempää kuin asukkaiden tai ympäristöjärjestöjenkään. YVA-menettelyn vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa mahdollisiin ympäristövaikutuksiin ja aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan ja arvioinnista saatavaan hyötyyn. Tarpeetoman laajat selvitykset voivat myös antaa harhaanjohtavan käsityksen yleisölle sen suhteen, mitä seikkoja lupamenettelyissä tosiasiallisesti otetaan huomioon. Valiokunta pitää tärkeänä, että ympäristöministeriö on ryhtynyt toimiin menettelyn kohdentamiseksi käytännössä säännöksen mukaisesti todennäköisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin¹.

Lupamenettelyn ja YVA-menettelyn yhteensovittaminen

Hankkeesta vastaava voi tehdä YVA-lain 3 §:n mukaisesti yhteysviranomaiselle aloitteen arviointimenettelyn käynnistämisestä myös ilman 3 momentissa tarkoitettua päätöstä. Tällöin tulee järjestää 8 §:ssä tarkoitettu ennakkoneuvottelu ennen arviointiohjelman toimittamista yhteysviranomaiselle. Tarvittaessa yhteysviranomainen voi ennakkoneuvottelussa ohjata hankkeen 3 momentissa tarkoitettuun päätöksentekomenettelyyn. Valiokunta korostaa, että kyse olisi hakijan aloiteoikeudesta, mutta määräysvalta menettelyn soveltuvuudesta hankkeeseen säilyy toimivaltaisella viranomaisella. Tämän selventämiseksi valiokunta ehdottaa 7. lakiehdotuksen 3 §:n täsmentämistä siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään.

¹ YVAn kehittämishankkeen tueksi on teetetty selvitys ympäristövaikutusten arvioinnin asiakirjojen laajuudesta ja tarkkuudesta (Ismo Pölönen ja Heikki Salonen), jossa on tarkennettu tilannekuvaa YVA-asiakirjojen nykytilasta kvantitatiivisin ja kvalitatiivisin tutkimusmenetelmin. Tarkoitus on, että selvitys voidaan toisintaa tulevaisuudessa sen mittaamiseksi, miten tavoite kohdentamisesta ympäristövaikutuksiltaan tarkoituksenmukaisiin selvityksiin on saavutettu. Selvitys ilmestyy Ympäristöministeriön julkaisuja-sarjassa kesäkuun alussa.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Lupamenettelyn ja YVA-menettelyn yhteensovittamista esitetään hallituksen esityksessä lisäksi laajennettavaksi niin, että YVA-selostuksen ja lupahakemuksen yhteiskuulemisen soveltamisala laajennetaan koskemaan kaikkia hankkeita, joiden ratkaisijana toimii Lupa- ja valvontavirasto. Yhteiskuulemisessa hankkeesta vastaava tekee YVA-lain 22 a §:n mukaisesti asiassa aloitteen yhteysviranomaiselle ennen arviointimenettelyn alkamista ja asiaa käsitellään ennakkoneuvottelussa. Yhteysviranomainen ja lupaviranomainen voivat sopia yhteiskuulemisesta YVA-lain 5 §:n mukaisesti.

Valiokunta toteaa, että säännöstä on tarkoitus soveltaa ennen kaikkea hankkeiden muutoksiin ja sellaisiin uusiin hankkeisiin, joiden suunnittelutilanne on ristiriidaton, ympäristövaikutukset hyvin hallittavissa ja vaihtoehtoja on vain vähän. Käytännössä yhteiskuuleminen on mahdollista toteuttaa vain sellaisissa hankkeissa, joissa lupahakemus valmistuu samaan aikaan arviointiselostuksen kanssa ja joissa hankkeen toteutusvaihtoehto on mahdollista valita arviointiselostuksessa. YVA-selostuksen ja lupahakemuksen yhteiskuulemistilanteissa määräaika mielipiteiden esittämiseksi on 45–60 päivää. Viranomainen määrittää kuulemisajan hankekohtaisesti. Yhteiskuulemistilanteissa kuulemisaika on kuitenkin aina vähintään 15 päivää enemmän kuin tavanomaisen YVA-menettelyn vähimmäiskuulemisaika.

Vaihtoehtojen mukanaolo ja arviointi on mahdollista myös yhteiskuulemishankkeissa. Hankkeesta vastaava voi selvittää ja arvioida hankkeen vaihtoehtojen ympäristövaikutukset YVA-menettelyn aikana ja YVA-menettelyyn osallistuvat tahot voivat ottaa niihin kantaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta kuulemisen yhteydessä sekä arviointiselostuksesta lausuessaan. Kuten edellä on todettu, hankkeesta vastaava joutuu tekemään arviointiselostusta laatiessaan pakollisesti valinnan siitä vaihtoehdosta, josta lupahakemus laaditaan.

Erona menettelyyn, jossa kuulemiset toteutetaan erillisinä, on se, ettei yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista ole käytettävissä lausuttaessa lupahakemuksesta. Hankkeesta vastaava ei myöskään pysty ottamaan huomioon perustellun päätelmän sisältöä lupahakemuksen valmistelussa. Perusteltu päätelmä, joka sisältää myös yhteenvedon arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä, on kuitenkin YVA-lain 26 §:n mukaan otettava huomioon lupa-asiaa ratkaistaessa. Valiokunta kannattaa yhteiskuulemis mahdollisuudesta säättämistä.

Ratkaisukokoonpanot

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi ratkaisukokoonpanoista. Säännösehdotus on samankaltainen kuin voimassa olevan ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain 3 §. Ehdotetun 12 §:n 2 momentin mukaan yhden ratkaisijan kokoonpanossa asian ratkaisee Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikkö tai osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies. Tältä osin pykälä vastaa pitkälti voimassa olevaa lakia. Voimassa olevan mainitun lain 3 §:n 3 momentin mukaan vastuualueen päällikkö määrää ratkaistavan asian ratkaisukokoonpanon ja tarvittaessa kokoonpanolle puheenjohtajan. Ehdotetussa 12 §:n 4 momentissa ehdotetaan, että Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikkö tai osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies määrää ratkaistavan asian ratkaisukokoonpanon ja tarvittaessa kokoonpanolle puheenjohtajan. Ehdotetun sään-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

nöksen mukaan siten myös osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies voi määrätä ratkaisukokoonpanoja, mikä poikkeaa nykyisestä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu 12 §:n 4 momentti siitä, että Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikön lisäksi myös osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies voi määrätä ratkaisukokoonpanon, on tarkoituksellisesti nykyistä laajempi, koska uusi Lupa- ja valvontavirasto on aluehallintovirastoja merkittävästi isompi virasto. Tämän vuoksi osastopäällikkö yksin ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen taho kokoonpanon määräämiseen, vaan on tarpeen, että hän voi siirtää asian toiselle virkamiehelle. Asiasta voidaan säätää myös viraston ja/tai osaston työjärjestyksessä tarkemmin.

Valiokunta pitää tehdyn peruslinjauksen mukaisena sitä, että ehdotettu sääntely vastaa pitkälti voimassa olevaa sääntelyä. Tärkeää myös on, että asiaa voidaan tarvittaessa tarkentaa esimerkiksi työjärjestyksellä. Valiokunta korosti aluehallintouudistuksesta hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa (YmVL 4/2025 vp—HE 13/2025 vp), että näkökohtia, jotka on tärkeää ottaa huomioon ympäristöosaston työjärjestyksen laatimisessa, liittyy esimerkiksi siihen, millä tavalla ja tarkkuudella työjärjestyksessä määrätään erilaisissa asioissa ratkaisutoimivallasta ja sen kuulumisesta virkaan tai tehtävään väliaikaisesti määräämisestä. Myös uudessa hallintorakenteessa päätöksenteon oikeudenmukaisuuteen ja riippumattomuuteen kohdistuu erityisiä odotuksia erityisesti siksi, että ympäristöllisissä lupa- ja muissa asioissa kysymys ei ole kaksiasianosaissuhteesta (eli päätöksen tehnyt viranomais ja yksityinen asianosainen), vaan toiminnanharjoittajan ja haitankärsijöiden keskinäisen oikeusaseman ja oikeussuhteiden järjestämisestä. Yleensä kyse on myös moniasianosaissuhteesta, jolloin asiat ovat usein laaja-alaisia ja monimutkaisia. Toisaalta sääntelyn on oltava joustavaa, jotta yksinkertaisten asioiden ratkaiseminen ei ole hallinnollisesti tarpeettoman jäykkää. Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että käytäntöjen muodostumista seurataan ja sääntelyn tarkkuustarvetta arvioidaan sitten kun mittava hallintouudistus on saatu käyntiin.

Resurssit

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on laajasti kiinnitetty huomiota hallintouudistuksen riittävien voimavarojen turvaamistarpeeseen. Valiokunta pitää hyvin tärkeänä sitä, että hallitus on sopinut kehysriihessä 23.4.2025 julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026—2029, että hallitus turvaa uuden lupaviranomaisen perustamisen yhteydessä sille riittävät resurssit. Resurssitarpeista on tarkoitus huolehtia nostamalla maksullisen ympäristö- ja vesitalousluvitusten kustannusvastaavuutta, jonka myötä virastolle arvioidaan kertyvän lisää maksutuloa. Lupa- ja valvontaviraston aloittaessa toimintansa luvituksen toimintakyvyn, yhteyspisteviranomaisen toiminnan ja etusijamenettelyn sujuvan jatkon varmistamiseksi arvioidaan kuitenkin tarvittavan määrärahaista lisämäärärahaa erityisesti vuosille 2026—2027. Lisämäärärahan tarpeeksi on hallituksen esityksessä arvioitu vuodelle 2026 4,1 miljoonaa euroa ja vuodelle 2027 5,1 miljoonaa euroa. Tältä osin hallitus varmistaa Lupa- ja valvontaviraston riittävät resurssit ja lisärahoituksen talousarvion yhteydessä ottaen huomioon kustannusvastaavuuden nostamisen tilanteen ja sen arvioidut vaikutukset.

Hallituksen esityksen valmistelussa on tunnistettu kysymys ennakollisen ohjauksen osalta, missä määrin kyse on ns. tavanomaisesta maksuttomasta neuvonnasta ja miltä osin taas tämän yli me-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

nevista viranomaisen muista, mahdollisesti maksullisista tehtävistä. Ympäristöministeriö on 28.3.2025 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää perustettavalle Valtion Lupa- ja valvontavirastolle asetettavan ympäristöllisten lupien ennakkollista ohjausta ja yhteistyötä koskevan tehtävän maksullisuuden määräytymisen perusteita ja reunaehdoja.

Kehysriihen päätös maksullisten ympäristö- ja vesitalouslupamenettelyiden kustannusvastaavuuden ja sitä kautta lupamaksujen nostamisesta lisää yritysten kustannuksia. Näitä vaikutuksia ei ole aikataulusta johtuen voitu tämän esityksen yhteydessä tarkemmin arvioida. Valiokunta viiätän aluehallintouudistuksesta antamaan lausuntoonsa (YmVL 4/2025 vp) kiinnittää huomiota siihen, että maksuperusteiden arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon maksun kohtuullisuus suhteessa ympäristölupapalvelollisten hyvin erilaiseen maksukykyyn. Esimerkiksi maatalousyrittäjänä toimiva usein yksityiseen henkilöön rinnastettava ympäristölupapalvelollinen ja suuri teollisuuslaitos ovat aivan eri asemassa niin toiminnan laajuuden kuin maksukykynsä suhteen. Myös ennakkollisen ohjauksen maksullisuutta harkittaessa on maksutaso asetettava hakijasta riippuen sellaiseksi, ettei mahdollisuutta jätetä maksun vuoksi käyttämättä, joka puolestaan veisi viranomaisen resursseja mahdollisen laadultaan heikomman lupahakemuksen käsittelyssä.

Valiokunta painottaa, että lähtökohtaisesti aluehallintouudistuksessa perustettava uusi Lupa- ja valvontavirasto pystyy tehokkaasti ja yhdenmukaisesti toimimaan valtakunnallisena lupa- ja valvontaviranomaisena ja EU-lainsäädännön mukaisena yhteyspisteviranomaisena sekä vahvistamaan ennakkollista ohjausta ja neuvontaa itse lupamenettelyvaiheen sujuvoittamiseksi. Hallinnollinen uudistus palvelee siten nykyistä hallintorakennetta tehokkaammin mahdollisuuksia myös EU-lainsäädännöstä suoraan tulevien velvoitteiden tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Valiokunta korostaa, että erityisesti Lupa- ja valvontaviraston resursointi, henkilöstön koulutus ja sidosryhmien osallistaminen ovat keskeisiä tekijöitä uudistuksen toimeenpanon onnistumisessa. Mittavan uudistuksen vaikutusten seuranta on tärkeää ja samalla tulee arvioida aktiivisesti myös voimavarojen riittävyyttä.

Sähköisen asioinnin kehittäminen

Osana yhden luukun palvelujen hanketta kehitetään digitaalisia palveluita. Sähköisten järjestelmien toimivuus on keskeinen edellytys ympäristöasioiden käsittelyn sujuvuuden ja yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi sekä esityksen ehdotusten toteuttamiseksi. Sähköisen asioinnin kehittämistä koskevien ehdotusten osalta kyse on myös tätä esitystä laajemmasta kokonaisuudesta.

Sähköistä asiointia koskeva säännös (1. lakiehdotuksen 5 §) vastaa pitkälti esimerkiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain nykyistä sääntelyä, mutta siinä on otettu huomioon Lupa- ja valvontaviraston tehtävien kokonaisuus sekä käynnissä oleva digitaalinen uudistus. Ympäristöhallinnon digitaalisuuden kehittäminen on keskeinen tavoite, mutta kaikilta osin sähköiset asiointijärjestelmät tai alustat eivät todennäköisesti ole valmiina vuoden 2026 alussa, joten myös säännöksiin on tarpeen sisällyttää joustoa. Sähköisten alustojen hyödyntäminen Lupa- ja valvontavirastossa on kuitenkin keskeinen tavoite.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Lainsäädännön jatkokehittäminen

Valiokunta toteaa, että aluehallintouudistuksella ja yhden luukun palveluja kehittäväällä hallituksen esityksellä luodaan uusi kehikko, joka edistää lupien asiantuntevaa ja sujuvaa käsittelyä. Laajempi ympäristölainsäädännön kehittäminen edellyttää kuitenkin ympäristöä koskevien substanssilakien sellaista perusteellista arviointia, joka ei ymmärrettävästi ole ollut tässä yhteydessä mahdollista. Aikaisempaa voimakkaammin kehitystä ohjaa myös uusi EU-sääntely, joka osin suoraan sovellettavana asettaa pakottavia velvoitteita hallinnollisten menettelyjen järjestämiseen, jotka eivät rajoitu vain yhteen substanssilakiin. Valiokunta katsoo, että pitemmällä tähtäimellä erilaisten ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevien säädösten mahdollinen yhtenäistäminen on kannatettava, joskin haastava tavoite.

Lopuksi

Valiokunta viitaten asiaa koskeviin mietintöihinsä (YmVM 14/2024 vp—HE 196/2024 vp ja YmVM 3/2025 vp—HE 211/2024 vp) kiinnittää huomiota siihen, että EU:n lainsäädäntöön perustuen useille vihreän siirtymän ja kriittisten mineraalien hanketyypeille on turvattu lupakäsittelyissä ja muutoksenhakuvaiheessa etusija. Etusijakäsittelyn perusteena on ollut oikeutetusti Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyssodasta johtuva tarve irrottautua Venäjän energiasta edistämällä vihreää siirtymää uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoon. Samalla on kuitenkin arvioitava jatkuvasti viranomaisen resursseja suhteessa lupahakemusten määrään, jotta voimavarat riittävät todellisen etusijan saamiseen ja toisaalta siihen, että muiden hankkeiden lupakäsittely ei tästä johtuen kohtuuttomasti viivästy. Valiokunta korostaa, että uudistuksen toimeenpano ratkaisee käytännössä pitkälti sen, kuinka hyvin tavoitteessa lupamenettelyjen sujuvoittamiseksi tosiasiasa onnistutaan. Edellä mainitut etusijamenettelyt kuormittavat osaltaan hallintoa. Puhtaan siirtymän investointien houkuttelemiseksi luvituksen sujuvalla käsittelyllä on välillisesti myös laajempi vaikutus ympäristön tilaan ja vähähiilistymiskehityksen nopeuteen. Näistä syistä valiokunta korostaa sen merkitystä, että mittakaavaltaan huomattavan aluehallintouudistuksen ja yhden luukun palvelujen edistämisen toteuttamiseen varmistetaan riittävät resurssit. Valiokunta korostaa lopuksi, että aluehallintouudistuksen seuranta edellä mainittujen näkökulmien toteutumisen arvioimiseksi on tärkeää ja edellyttää systemaattista suunnitelmaa jo ennakolta erityisesti ympäristöasioiden osalta, joiden osalta hallinnolliset muutokset ovat suurimpia.

Valiokunta kiinnittää huomiota talousvaliokunnan lausuntoon (TaVL 21/2025 vp), jossa korostetaan, että uuteen lupa- ja valvontavirastoon perustettavan yleisen edun valvontayksikön toimintaa on arvioitava erityisesti luvituksen sujuvuuden ja toimintaympäristön ennakoitavuuden kannalta. Myös perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 17/2025 vp) katsonut, että yleisen edun valvontayksikön toimivaltasäännöksiä muun painavan yleisen edun määritelmän osalta on välttämätöntä selkeyttää ja täsmentää. Näillä tekijöillä on suuri merkitys luvituksen sujuvalle käsittelylle ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen kannalta.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä seurata ja arvioida niin aluehallintouudistuksen kokonaisuuden kuin luvituksen sujuvoittamista koskevan sääntelykokonaisuuden vaikutuksia sekä tavoitellun yhden luukun lainsäädännön toimivuutta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa

7 §. Eräiden vihreän siirtymän hankkeiden määräaikainen etusija. Valiokunta täsmentää säännöksessä olevan muotoilun ”on pyrittävä” muotoon ”on käsiteltävä”. Määräaika on tarkoitettu käytännössä sitovaksi, joten muotoilun on hyvä vastata tarkoitusta. Valiokunta korostaa, että määräaika on takaraja, ja aina on mahdollista ja usein myös käytännössä käsittely sujuu tätä joutuisemmin.

9 §. Lupahakemusten yhteiskäsittely. Säädettyä lain lähtökohtana on, että lupien toimivaltaihin viranomaisiin ei esitetä muutoksia. 9 §:n 3 momentin sääntelyllä on tarkoitettu mahdollistettavan yhteiskäsittely sellaisissa maa-aineshankkeissa, jotka edellyttävät valtion lupaviranomaisen toimivaltaa ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti. Tältä osin ei siis esitetä muutosta oikeustilaan. Valiokunta ehdottaa säännökseen teknistä muutosta, jolla poistetaan viittaus maa-aineslakiin. Muutoksen tarkoituksena on selventää edellä lausuttua.

7. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta

3 § Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen. Valiokunta ehdottaa sopia-sanan korvaamista säännöksessä aloitteenteko-oikeudella. Tämä kuvaa paremmin säännöksen tarkoitusta, sillä kaikissa tilanteissa prosessinjohto on viranomaisella.

12. Laki hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta

12 §. Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus. Valiokunta ehdottaa hallinto-oikeuslain 12 §:ää selkeyttämistä muun ohella ottaen huomioon se, että jatkossa myös ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisesta yhteiskäsittelystä säädetäisiin 1. lakiehdotuksen mukaisessa laissa. Valiokunta ehdottaa säännöksen teknisiä muutoksia, joilla voidaan varmistaa, että ilman erillistä siirtymäsäännöstä on mahdollista ottaa hallintotuomioistuimissa huomioon kokoonpanon määräytymisessä uuden lain mukaiset tapaukset. Hallintotuomioistuimissahan käsitellään usein asioita, joihin tulee soveltaa aiemmin voimassa ollutta lakia.

13. Laki tuomioistuinlain 10 luvun 6 §:n muuttamisesta

6 §. Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset. Valiokunta ehdottaa vastaavasti kuin edellä teknistä muutosta, jolla voidaan ilman erillistä siirtymäsäännöstä ottaa huomioon uuden lain mukaiset tapaukset.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 41/2025 vp sisältyvät 2.—6., 8.—11. ja 14. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 41/2025 vp sisältyvät 1., 7., 12. ja 13. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tavoitteena on edistää ja yhtenäistää eräiden Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvien ympäristöön vaikuttavien hankkeiden ja toimintojen lupa- ja hakemusmenettelyjä, vahvistaa ympäristöasioiden käsittelyn asiantuntemusta ja vuorovaikutteisuutta sekä edistää sähköisten asiointijärjestelmien hyödyntämistä.

2 §

Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan ympäristönsuojelulaissa (527/2014), vesilaissa (587/2011), luonnonsuojelulaissa (9/2023) sekä muussa laissa Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvaksi säädettyjen ympäristöasioiden käsittelyyn, jollei tässä laissa jäljempänä toisin säädetä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

3 §

Ennakollinen ohjaus ja yhteistyö

Lupa- ja valvontavirasto ohjaa osaltaan hankkeen tai toiminnan vaatimien arviointi- ja lupamennettelyjen sekä niihin liittyvien selvitysten kokonaisuutta ympäristöasioiden käsittelyssä.

Lupa- ja valvontavirasto huolehtii asian edellyttämästä tarvittavasta yhteydenpidosta hankkeesta vastaavan ja viranomaisten kanssa riittävän tiedonvaihdon varmistamiseksi sekä lupamennettelyiden sujuvoittamiseksi.

Lupa- ja valvontavirasto voi myös järjestää tarpeen mukaan tapaamisen hakijan sekä muiden tahojen ja toimivaltaisten viranomaisten välillä.

4 §

Asioiden käsittelyn edellyttämä asiantuntemus

Lupa- ja valvontavirastossa on sen tehtäviin kuuluvia ympäristöasioita valmisteltaessa ja ratkaistaessa oltava niiden edellyttämä riittävän laaja-alainen oikeudellinen, tekninen ja luonnontieteellinen asiantuntemus.

2 luku

Lupa- ja hakemusasioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

5 §

Sähköinen asiointi

Hanketta tai toimintaa koskevat hakemukset on toimitettava Lupa- ja valvontavirastolle sähköisesti.

Luvan hakijana oleva luonnollinen henkilö voi kuitenkin jättää lupahakemuksen ja sen liitteet paperisina. Luvan hakijan on Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä toimitettava hakemusasiakirjat myös paperisena, jos se on asian käsittelyn vuoksi tarpeen.

6 §

Käsittelyaikaa koskeva arvio

Lupa- ja valvontaviraston on esitettävä lupahakemuksen tiedoksiannon yhteydessä arvionsa lupapäätöksen antamisajankohdasta ja julkaistava se tietoverkossa. Lupa- ja valvontaviraston on päivitettävä arviota tarpeen mukaan, jos arvio käsittelyajasta merkittävästi muuttuu.

Käsittelyajan arvioimisesta yhteensovittamismenettelyssä säädetään 18 §:ssä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

7 §

Eräiden vihreän siirtymän hankkeiden määräaikainen etusija

Lupa- ja valvontaviraston on ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten sekä niiden yhteydessä tämän lain 9 §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä ratkaistavien lupa-asioiden käsittelyssä annettava vuoden 2030 loppuun saakka etusija suhteessa muihin vireille tulleisiin lupahakemuksiin sellaisille lupahakemuksille, jotka ottavat huomioon kestävä sijoittamista helpottavasta kehiksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ei merkittävää haittaa -periaatteen. Hakijan on hakemuksen yhteydessä esitettävä riittävä selvitys oikeudesta etusijaan. Lupahakemuksia, joille on annettava etusija, ovat hakemukset, jotka koskevat:

- 1) energiatuotantolaitosta, joka tuottaa energiaa uusiutuvalla energialla, sekä merituulivoimaa ja siihen liittyviä vesitaloushankkeita;
- 2) uusiutuvaan energiaan tai sähköistämiseen perustuvia fossiilisten polttoaineiden tai raaka-aineiden käyttöä korvaavia teollisuuden hankkeita;
- 3) vedyn valmistusta ja hyödyntämistä, lukuun ottamatta vedyn valmistusta fossiilisista polttoaineista;
- 4) hiilidioksidin talteenottoa, hyödyntämistä ja varastointia;
- 5) akkutehdasta ja akkumateriaalien valmistusta, talteenottoa ja uudelleenkäyttöä;
- 6) palvelinkeskusta, jonka tuottamasta hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään;
- 7) ydinvoimalaitosta.

Etusija on annettava myös toimintojen muodostamaa kokonaisuutta koskevalle lupahakemukselle, jos luvan tarve olennaisilta osin perustuu 1 momentissa tarkoitettuun toimintoon.

Jos etusijan saanut hanke ei enää täytä 1 momentin mukaisia edellytyksiä, hakemuksen käsittelyä jatketaan tavanomaisessa lupamenettelyssä.

Edellä 1 momentin 1—7 kohdassa tarkoitettu lupahakemus on **pyrittävä käsittelemään** käsiteltävä 12 kuukaudessa siitä laskien, kun lupahakemusta koskeva kuulutus julkaistaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun selvityksen sisällöstä.

8 §

Eräiden EU-säädösten mukaisten hankkeiden etusija

Lupa- ja valvontaviraston on ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten sekä niiden yhteydessä tämän lain 9 §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä ratkaistavien lupa-asioiden käsittelyssä annettava etusija puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävä tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1252, jäljempänä *kriittisten raaka-aineiden asetus*, 6 artiklassa tarkoitettuja strategisia raaka-ainehankkeita koskevien ja Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehiksestä ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1735, jäljempänä *nettonollateollisuuden asetus*, 13 artiklassa tarkoitettua strategista nettonollahanketta koskeville lupahakemuksille suhteessa muihin vireille tulleisiin lupahakemuksiin.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Jos 1 momentissa tarkoitettu lupahakemus kuuluu 7 §:ssä säädetyn etusijan soveltamisalaan, noudatetaan mitä mainitussa pykälässä säädetään.

Hakijan on lähetettävä kriittisten raaka-aineiden asetuksen 7 artiklassa ja nettonollateollisuuden asetuksen 14 artiklassa tarkoitettu strategisen hankkeen tunnustamista koskeva hakemus ja päätös tiedoksi yhteyspisteviranomaiselle.

Etusija on annettava myös toimintojen muodostamaa kokonaisuutta koskevalle lupahakemukselle, jos luvan tarve olennaisilta osin perustuu 1 momentissa tarkoitettuun toimintoon.

9 §

Lupahakemusten yhteiskäsittely

Lupa- ja valvontaviraston on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa tarkoitetut, samaa toimintaa tai hanketta koskevat lupahakemukset, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Lisäksi ympäristönsuojelulaissa tai vesilaissa tarkoitettuun hankkeeseen tai toimintaan olennaisella tavalla liittyvää luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettua poikkeusta koskeva hakemus käsitellään ja ratkaistaan samassa menettelyssä, jollei sen erillinen käsittely ole perusteltua.

Jos yksittäistä lupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee, että samaa toimintaa tai hanketta varten on tarpeen jokin muu 1 momentissa tarkoitetuista luvista, luvan hakijan on Lupa- ja valvontaviraston määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä tämän edellyttämät lupahakemukset, jollei 1 momentista muuta johdu. Muussa tapauksessa vireillä oleva lupahakemus voidaan jättää tutkimatta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös maa-ainesten ottamista tai käsittelyä koskevan lupahakemuksen ja samaa hanketta tai toimintaa koskevan ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelyyn, jos Lupa- ja valvontavirasto on toimivaltainen lupaviranomainen ympäristönsuojelulain ~~ja maa-aineslain (555/1981)~~ mukaisesti.

Tarvittava poikkeaminen vesilain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta suoja-alueääräyksestä ratkaistaan samalla päätöksellä kuin vireillä oleva ympäristölupa-asia.

10 §

Yhteiskäsittelyssä noudatettava menettely

Edellä 9 §:ssä tarkoitettussa yhteiskäsittelyssä olevat lupahakemukset käsitellään ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä. Jos yhteiskäsittelyyn sisältyy vesilain mukainen lupahakemus, asiat käsitellään vesilain mukaisessa menettelyssä. Yhteiskäsittelyyn sovelletaan lisäksi, mitä lupahakemuksen ja päätöksen sisällöstä säädetään 9 §:ssä mainituissa laeissa tai niiden nojalla.

11 §

Valitusoikeus yhteiskäsittelyssä annetusta päätöksestä

Edellä 9 §:ssä tarkoitettussa yhteiskäsittelyssä annetun päätöksen valitusoikeus määräytyy ympäristönsuojelulain 191 §:n mukaisesti. Jos yhteiskäsittelyssä annettuun päätökseen ei sisälly ympäristönsuojelulain mukaista ratkaisua, noudatetaan vesilain 15 luvun 2 §:ää.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

3 luku

Asioiden ratkaiseminen

12 §

Ratkaisukokoonpanot

Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa kuuluvaksi säädetty ympäristönsuojelu- ja vesiasiat sekä tämän lain 9 §:ssä tarkoitettut lupa-asiat ratkaistaan esittelystä yhden taikka kahden ratkaisijan kokoonpanossa taikka monijäsenisessä kokoonpanossa.

Yhden ratkaisijan kokoonpanossa asian ratkaisee Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikkö tai osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies.

Ratkaisukokoonpano määrätään asian vaatiman asiantuntemuksen mukaan, ottaen huomioon, mitä 4 §:ssä asiantuntemuksesta tarkemmin säädetään. Jos asian tai hankkeen laatu tai laajuus, merkittävät ympäristövaikutukset taikka muu erityinen syy sitä edellyttää, asia ratkaistaan monijäsenisessä kokoonpanossa. Jos tällainen asia on jo osoitettu yhden tai kahden jäsenen kokoonpanossa ratkaistavaksi, asia on siirrettävä monijäsenisessä kokoonpanossa ratkaistavaksi. Asia on siirrettävä monijäsenisen kokoonpanon ratkaistavaksi, jos kaksijäsenisen kokoonpanon jäsenet ovat asian lopputuloksesta eri mieltä.

Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikkö tai osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies määrää ratkaistavan asian ratkaisukokoonpanon ja tarvittaessa kokoonpanolle puheenjohtajan.

Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikkö tai osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies ei voi ottaa ratkaistavakseen asiaa, jonka hän on määrännyt muussa kokoonpanossa ratkaistavaksi.

13 §

Äänestäminen

Äänestämiseen sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 85 §:ää.

4 luku

Yhteyspisteviranomainen

14 §

Yhteyspisteviranomainen

Lupa- ja valvontavirasto toimii tässä laissa tarkoitettuna yhteyspisteviranomaisena. Yhteyspisteviranomainen huolehtii 2 ja 3 momentissa mainittujen säädösten mukaisista lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvistä tehtävistä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Lupa- ja valvontavirasto toimii kriittisten raaka-aineiden asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna keskitettynä asiointipisteenä sekä nettonollateollisuuden asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna keskitettynä yhteyspisteenä.

Lupa- ja valvontavirasto toimii uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 16 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain (1145/2020) mukaisesti.

15 §

Määräaikojen seuranta

Yhteyspisteviranomaisen on seurattava kriittisten raaka-aineiden asetuksen 11 artiklassa sekä nettonollateollisuuden asetuksen 9 ja 16 artiklassa säädettyjen lupamenettelyn määräaikojen toteutumista.

Yhteyspisteviranomainen voi pidentää edellä mainittuja määräaikoja kriittisten raaka-aineiden asetuksen 11 artiklan 4 kohdassa ja nettonollateollisuuden asetuksen 9 artiklan 6 ja 7 kohdissa säädetyin edellytyksin. Toimivaltaisen viranomaisen on esitettävä yhteyspisteviranomaiselle ehdotuksensa toimivallassaan olevan lupa-asian käsittelyn määräajan pidentämisestä sekä perustelut pidentämiselle.

Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava yhteyspisteviranomaiselle, kun toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullut hakemus on täydellinen tai miltä osin toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullutta hakemusta on täydennettävä.

Toimivaltaisen viranomaisen on huolehdittava, että sähköisessä yhteyspisteessä on ajantasaiset tiedot 1 momentissa mainituissa asetuksissa tarkoitetun lupamenettelyn käsittelyvaiheesta. Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava yhteyspisteviranomaiselle lupa-asian vireilletulosta ja asiaa koskevan päätöksen tiedoksiantamisesta hakijalle, jos hakija ei asioi kyseisessä menettelyssä sähköisen yhteyspisteen kautta.

5 luku

Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

16 §

Yhteensovitettavat lupamenettelyt

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan tässä pykälässä säädettyjen Lupa- ja valvontaviraston sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltaan kuuluvien lupahakemusten käsittelyssä noudatettavaan menettelyyn.

Ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupahakemuksen käsittely voidaan hakijan pyynnöstä tai hänen suostumuksellaan sovittaa yhteen, siten kuin tässä luvussa jäljempänä säädetään, seuraavien Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltaan kuuluvia lupia koskevien hakemusten kanssa:

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

1) kaivoslain (621/2011) 9 §:n mukainen malminetsintälupa, 16 §:n mukainen kaivoslupa ja 22 §:n mukainen kullanhuuhtontalupa;

2) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin sekä 58 §:n mukainen lupa räjähteiden valmistukseen ja varastointiin.

Lupahakemukset on toimitettava viranomaisille sähköisen yhteyspisteen kautta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua yhteensovittamisesta voidaan hakijan pyynnöstä luopua ennen lupapäätösten antamista. Luopumisesta on tiedotettava sähköisesti 1 momentissa tarkoitettujen viranomaisten verkkosivuilla.

Lupa-asian käsittelyssä noudatetaan tämän luvun lisäksi, mitä 2 momentissa mainituissa laeissa säädetään.

17 §

Yhteensovittava viranomainen

Lupa- ja valvontavirasto on yhteensovittava viranomainen tämän luvun mukaisessa menettelyssä.

18 §

Hakemusten käsittelyaika-arvio ja päätösten antamisajasta sopiminen

Lupa- ja valvontavirasto arvioi yhteistyössä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kanssa yhteensovitettavien lupahakemusten tavoitteellisen käsittelyajan ja esittää sen perusteella arvion lupasioissa annettavien päätösten antamisajankohdasta.

Kun yhteensovittamisessa käsiteltävissä lupa-asioissa on saatu riittävät selvitykset, Lupa- ja valvontavirasto ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto sopivat tavoiteltavan määräpäivän päätösten antamiselle.

19 §

Hakemuksen täydentäminen sekä hakemuksen tiedoksianto ja siitä tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ilmoittaa Lupa- ja valvontavirastolle, miltä osin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltaan kuuluvaa lupahakemusta on täydennettävä. Lupa- ja valvontavirasto varaa hakijalle tilaisuuden täydentää vireille saatettuja hakemuksia asettamassaan määräajassa.

Lupa- ja valvontaviraston on annettava lupahakemukset tiedoksi julkisella kuulutuksella. Sen lisäksi, mitä hallintolain (434/2003) 62 a §:n 3 momentissa säädetään, kuulutettaviin asiakirjoihin tulee sisältyä myös tiivistelmä hankkeen sisällöstä ja lupahakemuksista. Tieto kuulutuksesta on julkaistava Lupa- ja valvontaviraston ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston verkkosivuilla, jossa on oltava myös nähtävillä kuulutus ja kuulutettavat asiakirjat kuulutusajan. Lupa- ja valvontaviraston on annettava kuulutus erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asiat erityisesti koskevat.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, lupahakemuksesta tiedottamiseen ja sen tiedoksiantamiseen sovelletaan ympäristönsuojelulain 44 §:ää.

20 §

Lausunnot, muistutukset ja mielipiteet sekä hakijan selitys

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on toimitettava Lupa- ja valvontavirastolle tieto toimivaltaansa kuuluvasta lupahakemuksesta pyydettyistä lausunnoista. Lupa- ja valvontavirasto pyytää lausunnonantajia toimittamaan lausunnot sähköisesti määräajassa. Lupa- ja valvontavirastolle on toimitettava 16 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa tarkoitetut muistutukset ja mielipiteet.

Lupa- ja valvontavirasto varaa hakijalle tilaisuuden antaa sähköisesti selityksensä hakemusten johdosta annetuista lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä.

21 §

Lupapäätösten antaminen ja tiedoksianto sekä niistä tiedottaminen

Lupa- ja valvontavirasto ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antavat päätöksensä samanaikaisesti. Viranomaisten on tarpeen mukaan tehtävä yhteistyötä lupamääräysten yhteensopivuuden varmistamiseksi.

Lupa- ja valvontaviraston ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on annettava lupapäätöksensä tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen hallintolain 62 a §:ää. Lupa- ja valvontavirasto huolehtii lupapäätösten lähettämisestä sekä niistä ilmoittamisesta. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto huolehtii kuulutusta koskevan tiedon julkaisemisesta.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, lupapäätöksestä tiedottamiseen ja sen tiedoksiantamiseen sovelletaan ympäristönsuojelulain 85 §:ää.

6 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Tiedonsaantioikeus

Edellä 14 §:ssä tarkoitetulla yhteyspisteviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toimivaltaisilta viranomaisilta sellaiset hakijaa, toimintaa tai hanketta ja asian käsittelyvaihetta koskevat tiedot toimivaltaisessa viranomaisessa käsittelyssä olevista ja olleista lupasioista ja muista hallinnollista menettelyistä, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa ja 14 §:ssä mainituissa säädöksissä yhteyspisteviranomaiselle säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

23 §

Yhteensovittamismaksu ja lupamaksut

Edellä 5 luvun mukaisesta lupakäsittelyn yhteensovittamisesta perittävään maksuun sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992). Muilta osin lupahakemusten käsittelystä perittävistä maksuista säädetään 16 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettusta maksusta.

Asian käsittelystä 16 §:n nojalla perittävään maksuun haetaan muutosta samassa järjestyksessä kuin pääasiaan.

24 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026. Sen 7 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2030.

Tällä lailla kumotaan:

1) ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annettu laki (898/2009);

2) eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu laki (764/2019).

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimaan tullessa aluehallintovirastossa vireillä olevat 7 ja 8 §:ssä tarkoitettut hakemukset ratkaistaan kuitenkin noudattaen tätä lakia.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa lupapäätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain mukaisesti.

2.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 34 §:n 1 momentin 3 kohta, 44 §:n 4 momentti, 44 a §:n 1 momentti, 47 §, 85 §:n 4 momentti, 175 §:n 3 momentti, 196 §:n 3 momentti ja 197 a §, sellaisina kuin niistä ovat 34 §:n 1 momentin 3 kohta laissa xx/20xx, 44 §:n 4 momentti, 44 a §:n 1

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

momentti ja 85 §:n 4 momentti laissa 765/2019, 47 § osaksi laissa 504/2019, 175 §:n 3 momentti laissa 1166/2018 ja 197 a § laissa 1146/2022, seuraavasti:

34 §

Toimivaltainen lupaviranomainen

Lupa- ja valvontavirasto ratkaisee ympäristölupahakemuksen, jos:

3) toiminta edellyttää ympäristöluvan lisäksi lupaa vesilain nojalla ja lupahakemusten käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) 9 §:ää;

44 §

Lupahakemuksen tiedoksianto ja lupahakemuksesta tiedottaminen

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 5 lukua, noudatetaan sen lisäksi, mitä tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 19 §:n 2 momenttia.

44 a §

Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksesta kuuleminen

Sellaisessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 22 a §:n mukaisessa ympäristövaikutusten arviointiselostusta koskevassa kuulemisessa, joka tehdään saman hankkeen lupahakemusta koskevan kuulemisen yhteydessä, lupaviranomaisen tulee noudattaa mainitun lain 20 §:ää. Mielipiteet ja lausunnot arviointiselostuksesta sekä muistutukset ja mielipiteet lupahakemuksesta on toimitettava lupaviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 45 päivää ja enintään 60 päivää.

Eräiden hakemusten yhteiskäsittely

Tässä laissa, vesilaissa ja luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettujen samaa toimintaa tai hanketta koskevien tai siihen olennaisesti liittyvien lupahakemusten yhteiskäsittelystä säädetään eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 9 §:ssä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

85 §

Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 5 lukua, tämän pykälän lisäksi noudatetaan mainitun lain 21 §:n 2 momenttia.

175 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos määräys koskee luvanvaraista toimintaa, jonka lupa-asia on käsiteltävä eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 9 §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä, määräys annetaan noudattaen, mitä tämän pykälän 1 momentissa säädetään hallintopakkoasiasta. Jos yhteiskäsittelyyn sisältyy vesilain mukainen lupahakemus, asia käsitellään noudattaen vesilain 14 lukua. Jos määräys koskee ainoastaan tässä laissa tai sen nojalla säädetyn velvoitteen noudattamista, se annetaan kuitenkin tämän lain mukaisesti.

196 §

Kuuleminen ympäristölupapäätöstä koskevan valituksen johdosta

Eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 9 §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä annettuun päätökseen sovelletaan menettelyn osalta, mitä mainitun lain 10 §:ssä säädetään.

197 a §

Eräiden valitusasioiden käsittely kiireellisenä

Eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettua lupahakemusta koskeva asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä kiireellisenä suhteessa muihin tämän lain mukaisiin lupa-asioihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

ympäristönsuojelulain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1146/2022) voimaantulosäännöksen 1 momentti seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2032.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesilain (587/2011) 11 luvun 2 §:n 1 momentti, 11 a, 12 ja 24 a § sekä 15 luvun 4 a §, sellaisina kuin ne ovat, 11 luvun 2 §:n 1 momentti, 11 a §, 12 § osaksi ja 15 luvun 4 a § laissa xx/20xx, 11 luvun 24 a § laissa 766/2019 ja 12 § osaksi laissa 531/2014, seuraavasti:

11 luku

Hakemusmenettely

2 §

Hakemusasian vireillepano

Asia pannaan vireille Lupa- ja valvontavirastossa hakemuksella. Hankkeesta vastaavan on tehtävä hakemus sähköisesti, mutta hakijan asemassa oleva luonnollinen henkilö saa toimittaa hakemuksen paperisena. Hankkeesta vastaavan on Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä toimitettava hakemusasiakirjat paperisena, jos se on tarpeen asian käsittelyn vuoksi.

— — — — —

11 a §

Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksesta kuuleminen

Sellaisessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 22 a §:n mukaisessa ympäristövaikutusten arviointiselostusta koskevassa kuulemisessa, joka tehdään saman hankkeen lupahakemuksesta koskevan kuulemisen yhteydessä, Lupa- ja valvontaviraston tulee noudattaa mainitun lain 20 §:ää. Mielipiteet ja lausunnot arviointiselostuksesta sekä muistutukset ja mielipiteet lupahakemuksesta on toimitettava Lupa- ja valvontavirastolle vähintään 45 päivän ja enintään 60 päivän kuluessa Lupa- ja valvontaviraston määräämästä päivästä.

Mitä 1 momentissa säädetään arviointiselostuksesta kuulemisesta lupahakemuksesta tiedottamisen yhteydessä, sovelletaan myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 27 §:ssä tarkoitettua arviointiselostuksen täydentämisestä kuulemiseen.

12 §

Eräiden hakemusten yhteiskäsittely

Tässä laissa, ympäristönsuojelulaissa ja luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettujen samaa toimintaa tai hanketta koskevien tai siihen olennaisesti liittyvien lupahakemusten yhteiskäsittelystä säädetään eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) 9 §:ssä.

24 a §

Tiedoksianto ja tiedottaminen yhteensovittavassa menettelyssä

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 5 lukua, tämän lain 11 luvun 10 ja 22 §:n asemesta noudatetaan ensin mainitun lain 19 ja 21 §:ää.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

15 luku

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

4 a §

Eräiden valitusasioiden käsittely kiireellisenä

Eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettua lupahakemusta koskeva asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä kiireellisenä suhteessa muihin tämän lain mukaisiin lupa-asioihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

vesilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1145/2022) voimaantulosäännöksen 1 momentti seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2032.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (9/2023) 2 §:n 3 momentti ja 35 §:n 2–4 momentti, sellaisena
kuin niistä on 35 §:n 2–4 momentti laissa xx/20xx, sekä
lisätään lakiin uusi 134 a § seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tämän lain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettua poikkeamista koskevan lupahakemuksen yhteiskäsittelystä säädetään eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (/) 9 §:ssä.

35 §

Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on. Lisäksi lausunto on pyydettävä Lupa- ja valvontavirastolta, jos se ei itse ole luvan myöntävä tai suunnitelman hyväksyvä viranomainen.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu lausunto on annettava viivytyksettä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun lausuntopyyntö on saapunut Lupa- ja valvontavirastoon.

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään arviointimenettelyn yhteydessä. Arviointi voidaan kuitenkin tehdä erillään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä, jos siihen on erityinen syy. Jos kyse on uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain (1145/2020) 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetun uusiutuvan energian tuotantolaitoksen taikka eri uusiutuvia energialähteitä yhdistävän laitoksen tai lämpöpumpun ja samalla paikalla sijaitsevan energiavaraston rakentamista, päivittämistä tai käyttöä koskevasta hankkeesta tai tällaisen laitoksen, lämpöpumpun tai varaston sähköverkkoon liittämistä taikka uusiutuvan energian lämmitys- tai jäähdytysverkkoon liittämistä koskevasta hankkeesta, arviointi tehdään kuitenkin aina arviointimenettelyn yhteydessä. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitun yhteysviranomaisen on sisällytettävä tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettut Lupa- ja val-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

vontaviraston ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen haltijan lausunnot mainitun lain 23 §:ssä tarkoitettuun perusteltuun päätelmään.

134 a §

Muutoksenhaku yhteiskäsittelyasiassa

Jos luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettu päätös on annettu eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) 9 §:n mukaisessa yhteiskäsittelyssä, päätökseen haetaan muutosta saman lain 11 §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen 1 päivää tammikuuta 2026 vireille tullut tällä lailla muutettavan lain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettu poikkeamista koskeva asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

7.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 12 §, 17 §:n 1 ja 2 momentti, 22 a §:n 2 momentti, 27 §:n 1 momentti, 36 §:n otsikko sekä liitteen 1 kohdan 7 alakohta e, sellaisina kuin niistä ovat 17 §:n 1 momentti laissa 556/2021, 17 §:n 2 momentti laissa 1408/2019, 22 a §:n 2 momentti ja 27 §:n 1 momentti laissa 768/2019 sekä liitteen 1 kohdan 7 alakohta e laissa 126/2019, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 556/2021, uusi 4 momentti, 22 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 768/2019, uusi 3 ja 4 momentti sekä 36 §:ään uusi 2—4 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

3 §

Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen

Hankkeesta vastaava ~~ja yhteysviranomaisen voivat hankkeesta vastaavan aloitteesta sopia~~ voi tehdä yhteysviranomaiselle aloitteen arviointimenettelyn käynnistämisestä myös ilman 3 momentissa tarkoitettua päätöstä. Tällöin tulee järjestää 8 §:ssä tarkoitettu ennakoneuvottelu ennen arviointiohjelman toimittamista yhteysviranomaiselle. Tarvittaessa yhteysviranomaisen voi ennakoneuvottelussa ohjata hankkeen 3 momentissa tarkoitettuun päätöksentekomenettelyyn.

12 §

Hankkeesta vastaavalta edellytettävät tiedot

Edellä 11 §:ssä tarkoitettua päätöksentekoa varten hankkeesta vastaavan on toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle kuvaus hankkeesta ja sen todennäköisistä merkittävistä ympäristövaikutuksista. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset viranomaiselle toimitettavista tiedoista.

17 §

Arviointiohjelmasta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on pyydyttävä lausunto arviointiohjelmasta hankkeen vaikutusalueen kunnilta, maakuntien liitoilta sekä muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee mukaan lukien hankkeen lupaviranomaisen. Jos Lupa- ja valvontavirasto toimii hankkeen yhteysviranomaisena ja lupaviranomaisena, Lupa- ja valvontavirastolta ei pyydetä erikseen lupaviranomaisen lausuntoa.

Yhteysviranomaisen on annettava ympäristövaikutusten arviointiohjelma tiedoksi julkisella kuulutuksella ilman aiheetonta viivytyksiä. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa. Kuulutuksen sisältöön sovelletaan kuitenkin hallintolain 62 a §:n 3 momentin sijasta tätä pykälää. Kuulutuksesta on käytävä ilmi riittävät tiedot hankkeesta, miten hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista ja niiden arvioimisesta on mahdollista saada tietoa ja miten niistä voi esittää mielipiteitä. Kuulutuksen sisällöstä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi kuulutuksessa on mainittava, missä ja mihin ajankohtaan saakka asiakirja pidetään nähtävillä sekä ajankohta, jona se on julkaistu viranomaisen verkkosivuilla. Kuulutuksessa ja kuulutetuissa asiakirjoissa julkaistut henkilötiedoiksi katsottavat hankkeesta vastaavan nimi ja hankkeen sijaintia koskevat tiedot on hallintolain 62 b §:ssä säädetystä poiketen poistettava viranomaisen verkkosivuilta tämän lain 23 §:n 3 momentissa tarkoitettua perustellun päätelmän nähtävilläpitoajan päätyttyä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

22 a §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

Hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja Lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluvan ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011) tai maa-aineslain (555/1981) mukaisen lupahakemuksen ollessa samanaikaisesti vireillä arviointiselostuksesta voidaan kuulla lupamenettelyn yhteydessä. Hankkeesta vastaava voi tehdä asiasta aloitteen yhteysviranomaiselle ennen arviointimenettelyn alkamista tämän lain 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Ympäristönsuojelulain mukaisen lupahakemuksen ja samaa hanketta koskevan arviointiselostuksen kuulemisesta säädetään ympäristönsuojelulain 44 a §:ssä. Vesilain mukaisen lupahakemuksen ja samaa hanketta koskevan arviointiselostuksen kuulemisesta säädetään vesilain 11 luvun 11 a §:ssä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ennen kuulemistä tulee järjestää 8 §:ssä tarkoitettu ennakkoneuvottelu.

27 §

Perustellun päätelmän ajantasaisuus

Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomaisen on lupaviranomaisen pyynnöstä esitettävä näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöitävä, miltä osin se ei enää ole ajan tasalla ja miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Arviointiselostuksen täydentämisessä noudatetaan, mitä 20 §:ssä säädetään arviointiselostuksesta kuulemisesta. Arviointiselostuksen täydentämisestä voidaan kuulla ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupamenettelyn yhteydessä noudattaen ympäristönsuojelulain 44 a §:ää ja vesilain 11 luvun 11 a §:ää. Yhteysviranomainen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän tämän lain 23 §:n mukaisesti.

36 §

Arviointimenettelyn soveltamista koskevat poikkeukset

Valtioneuvoston yleisistunto voi 1 momentissa tarkoitettujen tapausten lisäksi poikkeustapauksissa päättää olla soveltamatta arviointimenettelyä yksittäiseen hankkeeseen, jos arviointimenettely olisi mahdotonta toteuttaa hankkeen kiireellisyydestä johtuen vaarantamatta hankkeen tarkoitusta. Tällöin on huolehdittava siitä, että hankkeeseen sovelletaan lupamenettelyä ja että hankkeen ympäristövaikutukset arvioidaan muulla tavoin ennen luvan myöntämistä.

Poikkeamista koskeva päätös on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolain 62 a §:ssä. Päätös on lisäksi annettava Euroopan komissiolle tiedoksi ennen hanketta koskevan luvan myöntämistä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Edellä 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta ei voi myöntää hankkeelle, johon sovelletaan 5 luvun mukaisia valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevia säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Hankkeeseen, jonka ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on ennen tämän lain voimaantuloa tiedotettu kuuluttamalla ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 17 §:n tai kumotun ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 8 a §:n mukaisesti, taikka jota koskien on tehty päätös arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n tai kumotun ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 6 §:n mukaisesti, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Myös hankkeeseen, jota koskevasta ympäristövaikutusten arviointia koskevasta suunnitelmasta on kuulutettu alueidenkäyttölain (132/1999) 9 §:n mukaisesti kaavoituksen yhteydessä, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Hankkeeseen, jota koskevasta lupahakemuksesta on ennen tämän lain voimaantuloa tiedotettu julkisesti tai kuultu asianosaisia alueidenkäyttölain, vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), maa-aineslain (555/1981), rakentamislain (751/2023), kaivoslain (621/2011), liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977), eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain (768/2004), ratalain (110/2007) ydinenergialain (990/1987) tai vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisesti, tai jonka toteuttamiseksi on ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty lupa Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) tai ilmailulain (864/2014) mukaisesti, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Liite 1

Hankeluettelo

7) energian tuotanto:

e) tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 5 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia;

8.

Laki

maa-aineslain 4 c §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan maa-aineslain (555/1981) 4 c §, sellaisena kuin se on laissa 769/2019.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

rakentamislain 81 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan rakentamislain (751/2023) 81 §.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 202 .

10.

Laki

kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaivoslain (621/2011) 40 §:n 5 momentti, 57 §:n 3 momentti ja 58 §:n 9 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 771/2019, seuraavasti:

40 §

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) 5 lukua eräiden lupa-asioiden yhteensovittamisesta, tämän pykälän 1–3 momentin asemesta noudatetaan mainitun lain 19 §:n 2 ja 3 momenttia.

57 §

Lupapäätöksen antaminen

Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 5 lukua eräiden lupa-asioiden yhteensovittamisesta, tämän pykälän 1 ja 2 momentin asemesta noudatetaan mainitun lain 21 §:ää.

58 §

Lupapäätöksestä tiedottaminen

— — — — —
Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 5 lukua eräiden lupa-asioiden yhteensovittamisesta, noudatetaan mainitun lain 21 §:n 2 ja 3 momenttia. Lisäksi noudatetaan tämän pykälän 3—5 ja 7—8 momenttia.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
— — — — —

11.

Laki

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 104 e § ja 104 f §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 104 e § laissa 772/2019 ja 104 f §:n 3 momentti laissa 1231/2021, seuraavasti:

104 e §

Lupahakemuksen tiedoksianto yhteensovittavassa menettelyssä

Jos vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia taikka räjähteiden valmistusta ja varastointia koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) 5 lukua eräiden lupa-asioiden yhteensovittamisesta, noudatetaan sen lisäksi, mitä tämän lain 104 b §:n 2—4 momentissa säädetään, ensin mainitun lain 19 §:n 2 ja 3 momenttia.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

104 f §

Lupapäätöksen tiedoksianto

— — — — —
Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain 5 lukua eräiden lupa-asioiden yhteensovittamisesta, noudatetaan sen lisäksi, mitä tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 21 §:n 2 ja 3 momenttia.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
— — — — —

12.

Laki

hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 775/2019, seuraavasti:

12 §

Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus

— — — — —
Vesilain (587/2022) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisten asioiden, sekä eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden sekä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain (555/1981) mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden käsittelyssä kolmijäseniseen kokoonpanoon kuuluu kaksi lainoppinutta jäsentä ja luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtynyt jäsen sekä tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyssä kaksi lainoppinutta jäsentä ja asiantuntijajäsen. Jos asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu sitä edellyttää, hallinto-oikeus voi ratkaista asian myös nelijäsenisessä kokoonpanossa. Nelijäseniseen kokoonpanoon kuuluu tässä momentissa tarkoitetuissa asioissa vähintään kaksi lainoppinutta jäsentä ja mainitussa pykälässä tarkoitetuissa asioissa kolme lainoppinutta jäsentä. Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukainen asia, sekä eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistu asia, sekä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisessa yhteiskä-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

sittelyssä ratkaistava asia voidaan ratkaista laajemmassakin kokoonpanossa, jos asian erityinen laatu tai laajuus sitä edellyttää. Kokoonpanoon kuuluu tällöin puheenjohtajan lisäksi tarpeellinen määrä luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä ja yhtä monta lainoppinutta jäsentä. Puheenjohtajana toimii aina lainoppinut jäsen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

tuomioistuinlain 10 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 774/2019, seuraavasti:

6 §

Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset

Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) **mukaisten asioiden**~~essa menettelyssä~~**eräiden ympäristöasioiden käsittelystä** Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) **mu-
kaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden sekä** ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain (555/1981) mukaisessa yhteiskäsittelyssä **ratkaistujen asioiden** käsittelyyn osallistuvan hallinto-oikeuden muun kuin lainoppineen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta. Lisäksi häneltä edellytetään, että hän on perehtynyt sovellettavan lainsäädännön alaan kuuluviin tehtäviin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (1265/2006) 11 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 773/2019, seuraavasti:

11 §

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaksi ympäristöasiantuntijaneuvosta osallistuu sellaisen asian käsittelyyn, joka on ratkaistu vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004), kumotun vesilain (264/1961) tai kumotun ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisessa menettelyssä. Sama koskee myös eräitä ympäristöasioiden käsittelyä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (/) 9 §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä ratkaistuja asioita. Ympäristöasiantuntijaneuvokset osallistuvat myös Ahvenanmaata koskevien vastaavien ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelyyn.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Helsingissä 5.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Mikkonen vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp
Vastalause

Vastalause

Yleisperustelut

Hallituksen esitys muutoksiksi lupa- ja ympäristöasioiden käsittelystä on yleisellä tasolla hyvin tervetullut. Ajatus yhden luukun periaatteesta on tarpeellinen ja luvituksen sujuvoittaminen on tärkeä päämäärä osana energiamurroksen vauhdittamista. Energian kestävyysmurrosta ei kuitenkaan tule tehdä tavalla, joka heikentää luonnon monimuotoisuutta, ja valitettavasti riski juuri siihen on hallituksen esityksessä ilmeinen.

Hallituksen esityksessä korostuu ennen kaikkea toiminnanharjoittajien eli hankkeiden toteuttajien näkökulma. Ympäristön- ja luonnonsuojelu on vaarassa jäädä tällä esityksellä varsin toissijaiseksi lupien nopeuttamiseen nähden.

Merkittävin ongelma ja heikennys esityksessä on ympäristövaikutusten arviointimenettelyn selostuksen lupahakemuksen yhdistäminen samanaikaisiksi. Tämä heikentää merkittäväällä tavalla ympäristövaikutusten arviointia ja sen vaikuttavuutta. Ympäristön suojelun kannalta pidämme ongelmallisena myös sitä, että hankkeiden mahdollisuutta saada poikkeus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä laajennetaan merkittävästi. Lisäksi lupa-asioiden ratkaisukäsittelyjen kokoonpanoja tulisi mielestämme tarkentaa siten, että yhden henkilön kokoonpanot olisi rajattu pois, jotta varmistetaan riittävä asiantuntemus ja osaaminen kaikkiin ratkaisukäsittelyihin.

Pidämme ongelmallisena myös, että yhden luukun lupamenettelyyn ei ole otettu mukaan kaivoslupia, vaan kaivosten osalta jää erilliset käsittelyt Tukesin myöntämälle kaivosluvalle ja uuden lupa- ja valvontaviraston myöntämälle ympäristöluvalle. Tämä ei ole hyvä toiminnanharjoittajan eikä ympäristönäkökulmien huomioimisen osalta. Eduskunta on edellyttänyt vastauksessaan (EV 295/2022 vp) kaivoslain muuttamiseen, ”että kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittamista edistetään. Lupaprosessien yhteensovittamisessa tulee turvata prosessin nopeus, sujuvuus ja ennakoitavuus ympäristötavoitteita vaarantamatta.” Tämä olisi pitänyt toteuttaa aluehallintouudistuksen ja yhden luukun periaatteen yhteydessä.

Hallituksen esityksen keskeisenä puutteenä pidämme myös sen vaillinaista suhtautumista lupamenettelyjen suurten muutosten aiheuttamasta vaikutuksesta lupaviranomaisen resurssitarpeeseen. Kuten useat asiantuntijatahot ovat lausunnoissaan valiokunnalle tuoneet ilmi, jo nykyisellään resurssit ovat toisinaan lupakäsittelyiden pullonkauloina ja muutokset edellyttävät niihin kohdistettuja erityisiä lisäresursseja päästäkseen tavoitteisiinsa. EU-lainsäädännön myötä monille hankkeille jo asetettu etusijamenettely, joten sen laajentamista vielä kansallisesti on syytä harkita. Emme pidä perusteltuna laajentaa menettelyä kansallisesti sellaisilla hankkeilla, jotka eivät yksiselitteisesti korvaa fossiilienergiaa tai eivät tee sitä riittävän nopeasti. Lisäksi luvituksen sujuvoittamisen keskeinen edellytys on pitkäjänteinen ennakointi ja ennakollinen ohjaus. Ilman lisävoimavaroja tavoitteeseen luvituksen sujuvoittamiseksi ei voida päästä.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp
Vastalause

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa

7 § Eräiden vihreän siirtymän hankkeiden määräaikainen etusija

Hallituksen esityksessä esitetään uutena, että vihreän siirtymän hankkeiden määräaikainen etusija myönnettäisiin myös ydinvoimalaitoksille ja palvelinkeskuksille, joiden hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään. Pidämme tätä ongelmallisena. Kaiken ydinvoiman ja palvelinkeskusten lukeminen mukaan etusijaan ei ole perusteltu. Palvelinkeskuksia, joiden hukkalämpöä voidaan hyödyntää, ei tule automaattisesti lukea mukaan vihreään siirtymään. Se, että hukkalämpö hyödynnetään, ei tarkoita, että se hyödynnetään ympäristön kannalta kestäväällä tavalla. Ydinvoiman osalta ongelmallisuutta tuo se, että vaikka ydinvoima voi olla osa ratkaisua, jolla fossiilisia polttoaineita saadaan vähennettyä, etenkin suuret ydinvoimahankkeet voivat olla jopa häiritseviä uusiutuvan energian etenemisen kannalta ja siksi ne tulisi rajata pois. Suuret ydinvoimalahankkeet ovat usein niin aikaavieviä, että ne eivät osu riittävällä tavalla yksin päästöjen vähentämisen kiireellisen aikataulun kanssa.

12 § Ratkaisukokoonpanot

Hallituksen esityksen mukaisesti lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvat lupa-asiat ratkaistaan esittelystä yhden taikka kahden ratkaisijan kokoonpanossa taikka monijäsenisessä kokoonpanossa. Yhden ratkaisijan kokoonpanossa asian ratkaisee Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikkö tai osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies.

Jotta varmistetaan riittävä ja riittävän laaja-alainen luonnontieteellinen ja oikeudellinen osaaminen, ratkaisut tulisi tehdä useamman kuin yhden henkilön kokoonpanossa. Näin varmistetaan, että myös ratkaisua tekevässä kokoonpanossa voidaan laajasti hyödyntää jokaisessa käsittelyssä kaikkea tarvittavaa asiantuntemusta.

7. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta

22 a § Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

Hallituksen esityksen mukaisesti ympäristövaikutusten arvioinnin selostus sekä lupahakemuksen kuuleminen suoritettaisiin samanaikaisesti. Tämä on vakavalla tavalla ongelmallinen lähtökohta koko ympäristövaikutusten arvioinnin toimivuuden näkökulmasta.

Samanaikainen kuuleminen ympäristövaikutusten arvioinnin selostuksesta sekä lupahakemuksesta on vaarassa johtaa siihen, että ympäristövaikutusten arviointi ei riittävällä tavalla ohjaa hankkeessa tehtäviä valintoja. Tällöin valituksi ja lupamenettelyn voi läpäistä toteuttamisvaihtoehto, joka on ympäristön kannalta epäoptimaalinen ja tarpeettoman haitallinen.

Ympäristövaikutusten arviointi ei pääty selostukseen vaan vasta selostuksen jälkeen toteutettujen kuulemisten ja niistä tehtyjen johtopäätösten jälkeen. Mikäli kuulemisten ja johtopäätösten kautta ilmenee uutta tietoa, joka vaikuttaisi hankkeen toteuttamistapaan ja ratkaisuun, on lupaha-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp
Vastalause

kemuksessa kuitenkin jo samanaikaisesti esitetty valittavaksi jo jokin toteuttamistapa ja näin ollen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kautta saadut johtopäätökset eivät enää ehdi vaikuttaa toteuttamistavan valintaan.

On varsin yleistä, että YVA-menettelyn kuulemisilla ja johtopäätöksillä saadaan sellaista lisätietoa, jonka pohjalta toteuttamisvaihtoehtoja hankkeiden osalta vielä muutetaan. Muutos siis vähentää YVA-menettelyn vaikuttavuutta erittäin merkittävästi. Näin aiheutetaan tietoinen riski siitä, että hallituksen esityksen mukainen muutos johtaa ympäristön suojelun tason heikkenemiseen.

Muutos heikentäisi myös osallistumisen mahdollisuuksia. Hallituksen esityksen mukaisessa menettelyssä kansalaisten ja järjestöjen tulisi pystyä perehtymään paljon nykyistä laajempiin aineistoihin samanaikaisesti, kun aiemmin asiat on käsitelty erillään. Tämä lisää työmäärää ja siten hankaloittaa osallistumista kuulemisiin.

Lausuntokierroksella hallituksen esityksestä oli esitetty vaihtoehtoinen muotoilu, jossa yhteiskäsittely oli varattu vain olemassaolevien hankkeiden muutostilanteisiin, kuten esimerkiksi jo rakennetun tai rakenteilla olevan tehtaan laajentaminen. Tämä rajausta sai lausuntokierroksella laajaa kannatusta ja myös moni valiokunnan lausunnonantajista on kannattanut rajaamista vain muutoshankkeisiin.

Muutoshankkeisiin rajaaminen rajaisi yhteiskäsittelyn edellä kuvattuja ongelmia merkittävästi.

36 § Arviointimenettelyn soveltamista koskevat poikkeukset

Hallituksen esityksessä laajennettaisiin mahdollisuutta poiketa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä siten, että valtioneuvosto voi päättää olla soveltamatta arviointimenettelyä yksittäiseen hankkeeseen silloin, kun arviointimenettelyn soveltaminen vaikuttaisi hankkeen kiireellisyydestä johtuen haitallisesti hankkeen tarkoitukseen. Tämä laajennus on laaja ja epäselvä, mikä on sekä ympäristö kannalta ongelmallista että voi asettaa hankkeita keskenään epätasa-arvoiseen asemaan.

Kriteerien ollessa hallituksen esityksen mukaiset, hyvin laaja joukko hankkeita voitaisiin yrittää esittää sellaisina, että YVA-menettely vaarantaa sen toteuttamisen kiireellisesti. Siksi laaja-alaisista poikkeusmahdollisuutta ei tulisi säätää hallituksen esityksen mukaisesti.

Selkeämpi ratkaisu olisi lisätä ehdoksi tärkeä yleinen etu, kuten ympäristöministeriö on valiokunnalle antamassaan vastineessa esittänyt.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 7 ja 12 § ja 7. lakiehdotuksen 22 a ja 36 § muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset)

että hyväksytään kaksi lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp
Vastalause

Vastalauseen muutosehdotukset

1. lakiehdotus

7 §

Eräiden vihreän siirtymän hankkeiden määräaikainen etusija

Lupa- ja valvontaviraston on ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten sekä niiden yhteydessä tämän lain 9 §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä ratkaistavien lupa-asioiden käsittelyssä annettava vuoden 2030 loppuun saakka etusija suhteessa muihin vireille tulleisiin lupahakemuksiin sellaisille lupahakemuksille, jotka ottavat huomioon kestävä sijoittamista helpottavasta kehiksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ei merkittävää haittaa -periaatteen. Hakijan on hakemuksen yhteydessä esitettävä riittävä selvitys oikeudesta etusijaan. Lupahakemuksia, joille on annettava etusija, ovat hakemukset, jotka koskevat:

1) energiatuotantolaitosta, joka tuottaa energiaa uusiutuvalla energialla, sekä merituulivoimaa ja siihen liittyviä vesitaloushankkeita;

2) uusiutuvaan energiaan tai sähköistämiseen perustuvia fossiilisten polttoaineiden tai raaka-aineiden käyttöä korvaavia teollisuuden hankkeita;

3) vedyn valmistusta ja hyödyntämistä, lukuun ottamatta vedyn valmistusta fossiilisista polttoaineista;

4) hiilidioksidin talteenottoa, hyödyntämistä ja varastointia;

5) akkutehdasta ja akkumateriaalien valmistusta, talteenottoa ja uudelleenkäyttöä;

~~6) palvelinkeskusta, jonka tuottamasta hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään;~~

6) pienydinvoimalaitosta.

(2 ja 3 mom. kuten YmVM)

Edellä 1 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettu lupahakemus on käsiteltävä 12 kuukaudessa siitä laskien, kun lupahakemusta koskeva kuulutus julkaistaan.

(5 mom. kuten YmVM)

12 §

Ratkaisukokoonpanot

Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa kuuluvaksi säädetty ympäristönsuojelu- ja vesiasiat sekä tämän lain 9 §:ssä tarkoitetut lupa-asiat ratkaistaan esittelystä yhden taikka kahden ratkaisijan kokoonpanossa taikka monijäsenisessä kokoonpanossa.

~~Yhden ratkaisijan kokoonpanossa asian ratkaisee Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston osastopäällikkö tai osastopäällikön määräämä osaston muu virkamies.~~

Ratkaisukokoonpano määrätään asian vaatiman asiantuntemuksen mukaan, ottaen huomioon, mitä 4 §:ssä asiantuntemuksesta tarkemmin säädetään. Jos asian tai hankkeen laatu tai laajuus, merkittävät ympäristövaikutukset taikka muu erityinen syy sitä edellyttää, asia ratkaistaan monijäsenisessä kokoonpanossa. Jos tällainen asia on jo osoitettu yhden tai kahden jäsenen kokoonpanossa ratkaistavaksi, asia on siirrettävä monijäsenisessä kokoonpanossa ratkaistavaksi. Asia on

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp
Vastalause

siirrettävä monijäsenisen kokoonpanon ratkaistavaksi, jos kaksijäsenisen kokoonpanon jäsenet ovat asian lopputuloksesta eri mieltä.

(4 ja 5 mom. kuten YmVM)

7. lakiehdotus

22 a §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

Hanketta koskevan Olemassa olevan hankkeen muutosta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja Lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluvan ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011) tai maa-aineslain (555/1981) mukaisen lupahakemuksen ollessa samanaikaisesti vireillä arviointiselostuksesta voidaan kuulla lupamenettelyn yhteydessä. Hankkeesta vastaava voi tehdä asiasta aloitteen yhteysviranomaiselle ennen arviointimenettelyn alkamista tämän lain 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

(3 ja 4 mom. kuten YmVM)

36 §

Arviointimenettelyn soveltamista koskevat poikkeukset

Valtioneuvoston yleisistunto voi 1 momentissa tarkoitettujen tapausten lisäksi poikkeustapauksissa **ja yleisen edun kannalta painavasta syystä** päättää olla soveltamatta arviointimenettelyä yksittäiseen hankkeeseen, jos arviointimenettely olisi mahdotonta toteuttaa hankkeen kiireellisyydestä johtuen vaarantamatta hankkeen tarkoitusta. Tällöin on huolehdittava siitä, että hankkeeseen sovelletaan lupamenettelyä ja että hankkeen ympäristövaikutukset arvioidaan muulla tavoin ennen luvan myöntämistä.

(3 ja 4 mom. kuten YmVM)

Poikkeamista koskeva päätös on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolain 62 a §:ssä. Päätös on lisäksi annettava Euroopan komissiolle tiedoksi ennen hanketta koskevan luvan myöntämistä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta ei voi myöntää hankkeelle, johon sovelletaan 5 luvun mukaisia valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevia säännöksiä.

(Voimaantulosäännös kuten YmVM)

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus välittömästi arvioi lupa- ja valvontaviraston resursien riittävyyttä ja osoittaa virastolle riittävät lisävoimavarat, joita lupaprosessien sujuvoittaminen edellyttää.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen, jolla myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto liitetään osaksi Lupa- ja valvontavirastoa, jotta myös Tur-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp
Vastalause

vallisuus- ja kemikaaliviraston alaiset kaivos- ja ympäristöasiat saadaan lakisääteisesti osaksi yhden luukun periaatetta.

Helsingissä 5.6.2025

Krista Mikkonen vihr
Mai Kivelä vas